

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України. – С. : ТОВ «ВВП Нотіс», 2013. – 52 с. Конституція України. – С. : ТОВ «ВВП Нотіс», 2012. – 48 с.
2. Про Концепцію судово-правової реформи в Україні [Електронний ресурс] : Постанова Верховна Рада України від 28.04.1992 № 2296-XII. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/2296-12>
3. Про судоустрій і статус суддів [Електронний ресурс] : закон України від 07.07.2010 р. № 2453-VI. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/2453-17>
4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 62 народних депутатів України [...] від 11.12.2003 № 20-рп/2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/v020p710-03>
5. Погорілко В. Ф. Конституційне право України : підручник / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко. – 2-ге вид., переробл. та доопр. – К. : Прав. єдність : Алерта, 2010. – 432 с.
6. Судові системи західних держав / Відпов. ред.: В.А. Туманов. – М. : Наука, 1991. – 240 с.
7. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: У 4-х томах. Тома 1-2. Загальна частина: Підручник / Відпов. ред. проф. Б.А. Старшун, - 3-тє вид., оновлене та доповнене. – М. : Видавництво БЕК, 2000. – 784 с.
8. Апарова Т.В. Конституційне регулювання організації та діяльності судів: зарубіжна практика / Журнал російського права. 1998, № 6. – С. 17-18.
9. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням товариства з обмеженою [...] від 08.12.2011 № 16-рп/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/v016p710-11>

УДК 347.962.1/2(477+73)

Слободяник Н. С., аспірантка кафедри організації судових та правоохоронних органів НУ «ОЮА»

Актуальні питання формування суддівського корпусу: аналіз досвіду України та США

У статті висвітлюються проблемні аспекти формування суддівського корпусу у світлі аналізу досвіду окремих штатів США. Зроблено спробу розкрити основні засади формування суддівського корпусу шляхом виборності суддів. Розкрито актуальні проблеми, недоліки та переваги формування суддівського корпусу шляхом виборності суддів. Надаються пропозиції щодо шляхів впровадження цього інституту в нашій державі та стосовно основних напрямків подальшого розвитку законодавства у цій сфері.

Ключові слова: суддя, виборність суддів, судоустрій, статус судді, вимоги до кандидата на посаду судді.

В статье освещаются проблемные аспекты формирования судейского корпуса в свете анализа опыта отдельных штатов США. Сделано попытку раскрыть основные принципы формирования судейского корпуса путём выборности судей. Раскрыты актуальные проблемы, недостатки и преимущества формирования судейского корпуса путём выборности судей. Предоставляются предложения относительно путей внедрения этого института в нашей стране и по основным направлениям дальнейшего развития законодательства в этой сфере.

Ключевые слова: судья, выборность судей, судоустройство, статус судьи, требования к кандидату на должность судьи.

The article highlights challenges of the formation of the judiciary in the light of the experience gained from individual states in the USA. The attempt is made to discover underlying principles for the development of the judiciary by electing judges. It reveals current problems, disadvantages and benefits of forming the judiciary by

electing judges. The article offers suggestions for the introduction of this institution in our country, as well as for the main directions of further development of legislation in this area.

Keywords: judge, elective judiciary, judiciary, status of judges, requirements for judicial candidates.

Актуальність. Забезпечення функціонування незалежної та авторитетної судової влади потребує, насамперед, упорядкування та демократизації процесу формування суддівського корпусу. Важливим у цьому аспекті є дослідження питань, пов'язаних з порядком добору суддів на посади в Україні, а також формулювання пропозицій стосовно подальшого розвитку законодавчого регулювання питань удосконалення такого порядку та приведення його на якісно новий рівень. В ході здійснення судово-правової реформи за умов інтеграції України до міжнародного співтовариства, а також зростаючої взаємозалежності національних правових систем перед українською юридичною наукою з неабиякою актуальністю постає питання про можливість використання зарубіжного досвіду з метою вдосконалення національної моделі судоустрою та забезпечення оптимального її функціонування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню окремих питань формування суддівського корпусу, в тому числі шляхом виборності суддів, присвятили увагу у своїх наукових пошуках такі вчені як: В. Бернхем, А.М. Бернюков, В.С. Бігун, І.С. Власов, Р. Давид, В.В. Долежан, С.В. Ківалов, Ю.Є. Полянський, С.В. Прилуцький, Н.В. Радутна, Б.А. Страшун, О.А. Мішин, В.А. Туманов, Л. Фрідмен, Б.А. Футей, В.І. Шмереміга та інші. Однак, теоретична і практична значимість обраної теми, її недостатня розробленість та актуальність зумовили необхідність проведення її поглибленого дослідження.

Метою статті є дослідження актуальних проблем формування суддівського корпусу з урахування досвіду України та США задля пошуку найоптимальніших шляхів їх подолання.

Виклад основного матеріалу. Пошук сучасної та ефективної моделі, яка б дозволила забезпечити прозорий, відкритий та максимально продуктивний механізм формування суддівського корпусу, розпочато із проголошення незалежності України. У ході судово-правової реформи виробляються основні вектори вдосконалення діяльності судової гілки влади, прослідковуються зміни як у напрямку поглиблення правової думки, так і в площині розвитку вітчизняного законодавства. З огляду на те, що саме суддя виступає арбітром суспільних відносин і покликаний владнати ту чи іншу правову ситуацію, вирішити справу по суті та винести справедливе судове рішення, основним завданням держави при цьому має бути забезпечення ефективного функціонування суддівського корпусу та якісного добору суддів на посади.

Так, відповідно до ст. 128 Конституції України перше призначення на посаду професійного судді строком на п'ять років здійснюється Президентом України. Всі інші судді, крім суддів Конституційного Суду України, обираються Верховною Радою України безстроково в порядку, встановленому законом [1]. Законом України «Про судоустрій і статус суддів» визначено правові засади організації судової влади та здійснення правосуддя в Україні, систему судів загальної юрисдикції, статус професійного судді, народного засідателя, систему та порядок здійснення суддівського самоврядування і встановлено систему та загальний порядок забезпечення діяльності судів, врегульовано інші питання судоустрою і статусу суддів [2]. Відповідно до ст. 66 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», порядок призначення на посаду судді складається з різних стадій та є єдиним для кандидатів на посаду суддів судів загальної юрисдикції на всій території України. Важливе місце у формуванні високопрофесійного суддівського

корпусу займають Вища кваліфікаційна комісія суддів, Вища рада юстиції.

Говорячи про судову владу в межах доктрини поділу влади, слід зазначити, що вона є однією з гілок державної влади, основне завдання якої — здійснення правосуддя. Суд, як інститут і як складний процес взаємодії людей, часто прийнято називати третьою владою. Історично така оцінка не виглядає виправданою, як відзначають дослідники, тому що судова влада — це перша, найбільш рання форма влади, що передувала двом іншим: законодавчій та виконавчій [16, с. 3]. Судді за Ерліхом — це не «судді сваволі» чи «судді пануючого режиму» (що в принципі можливо також), а «судді в кращому розумінні слова». Судді — це досвідчені юристи, зайняті не тільки застосуванням законодавства, а й спостереженням за соціальним життям й часом творенням права, оскільки вони його найкраще знають і ставляться (мають ставитися) до нього як до кращого творіння соціуму. Сьогодні вже не видається дивним, що «народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя, а саме це, мабуть, і є проявом донесення соціальності права» [3, с. 80].

Проблемні питання здійснення судової влади та правосуддя доцільно розглядати у площині аналізу реалізації судової влади через народне представництво. Залежно від способів та режиму здійснення влади йдеться, наприклад, про судову олігархію, судову аристократію чи судову демократію [4, с. 25-31]. Судова демократія — режим здійснення судової влади, за якого народ бере участь у ньому безпосередньо або опосередковано (зокрема, у таких процесах, як, наприклад, вибори суддів, «народний контроль» над судами, анулювання присяжними закону) [3, с. 23].

Зважаючи на те, що єдиним джерелом влади є народ, однією з «гілок» влади є судова, яка покликана здійснювати правосуддя, постає питання чи вправі народ брати участь у відправленні правосуддя безпосередньо. Якщо так, то в яких формах реальна можливість реалізація такого права? Як відзначає В.П. Горбатенко, безпосередня демократія — форма прямого народовладдя, здійснення влади народом безпосередньо, без створення постійних або інших інститутів, у формах, передбачених конституцією, іншими законами. Така демократія ґрунтується на загальному принципі про те, що в демократичній державі воля народу й державна влада мають бути тотожними, що сам народ повинен брати безпосередню участь у прийнятті важливих політичних рішень, у здійсненні влади [8, с. 214]. Окремі думки стосовно реалізації ідеї «судової демократії» (зокрема, і безпосередньої) зафіксовано в історії та сучасній теорії та практиці. Так, Аристотель вважав, що Солон установив демократію тим, що «увів народний суд, де суддями можуть бути всі». Щобільше: громадянами слід вважати тих, «хто бере участь у суді та народних зборах» [6, с. 49]. Як зазначає В.С. Бігун, реальними формами та методами народовладдя в здійсненні судової влади можна вважати, з-поміж іншого, такі інститути та механізми, як народний суд (за умови виборності суддів); механізм виборності і відкликання суддів народом; доступність суду; оцінка громадськості якості судочинства як послуги, наприклад, шляхом опитування (акцент не на оцінці, правовій чи іншій, судового рішення, а на якості процесу здійснення правосуддя) [3, с. 109]. Відтак, у певному розумінні здійснення судової влади через суди як органи державної влади може розглядатися як представництво народу в процесі здійснення правосуддя. Особливої уваги потребує дослідження такого режиму здійснення судової влади, як судова демократія, зокрема, виборність суддів та особливості відправлення правосуддя за такого режиму.

Б.А. Страшун та О.А. Мішин, аналізуючи сучасні світові судові системи, зазначали,

що суддівський корпус, як правило, формується шляхом призначення, хоча зустрічаються випадки і виборності [10, с. 619]. В.А. Туманов, заперечуючи проти виборності суддів, зауважує, що в нашій літературі раніше вважалось, що виборність суддів — це більш високий і демократичний порядок формування судової влади в порівнянні з призначенням, оскільки прямі вибори суддів населенням можуть розглядатися як своєрідна форма участі населення у правосудді. Однак, принцип призначення у більшій мірі забезпечує професіоналізм судової діяльності, ніж виборність, оскільки виборці у своєму виборі не так суворо керуються професійними критеріями, які характеризують кандидата. Крім того, сам характер судової діяльності такий, що оптимальний її строк не повинен бути меншим десяти років. Виборні ж посади за своєю природою (в силу періодичності виборів) передбачають більш короткий строк перебування на посаді [11, с. 342-343].

Не погоджуючись з такою думкою, С.В. Прилуцький зауважує, що професіоналізм суддів, в першу чергу, визначається їх практичною та теоретичною підготовленістю в галузі права, моральними та діловими якостями. Водночас, у колишньому СРСР майже до 90-х років суддею міг бути будь-який громадянин, який досяг 25-річного віку. Ні юридичної, ні стажу практичної роботи за юридичною професією закон не вимагав. Про професіоналізм корпусу суддів за таких умов складно говорити, незалежно від того, чи суддів призначають чи обирають. Однак, вибори суддів прямим народовладдям покликані забезпечити незалежність суддів від інших гілок влади [14, с. 66].

З цього приводу Н.В. Радутна зазначала: «Своєрідність постановки і вирішення питання про професійну придатність судді полягає у тому, що посада судді виборна, а результати виборів визначаються волевиявленням виборців. Разом з тим, демократичний порядок заміщення посади судді передбачає обрання на цю посаду осіб, які користуються довірою виборців, тобто осіб, здатних забезпечити високу якість здійснення правосуддя. Таким чином, виборче начало свідчить про особливу важливість правильного вирішення питання про підбір належних кандидатів для обрання в судді» [15, с. 57]. На думку Е.Б. Абросімової та Л.Д. Владимирової, спір про переваги між виборним способом чи способом призначення суддів не має принципового значення, оскільки обидві процедури можуть свідчити як про демократичність того чи іншого суспільства, так і про зворотне [17, с. 665-666]. Не вдаючись в пріоритети між різними механізмами наділення суддів владними повноваженнями, В.Е. Чіркін лише зазначив, що неоднаковий порядок призначення суддів у різних країнах має одну мету: зміцнити незалежність судової влади у конкретних умовах даної країни з урахуванням системи її політичних інститутів [21, с. 290].

Вищезазначені теоретичні положення доцільно розглянути у розрізі практичного застосування з наведеними практичними епізодами політико-правового життя окремих зарубіжних країн. Так, особливої уваги заслуговує досвід формування суддівського корпусу у США, де існує декілька різних шляхів добору на суддівські посади. Організація політичної влади в США має один з найскладніших механізмів формування корпусу професійних суддів, що пов'язано, в першу чергу, з формою державного устрою. На теперішній час, говорити про єдину судову систему США, як зазначає В. Бернхем, неправильно, тому що насправді в країні існує 51 судова система: мається на увазі федеральна судова система США і судова система кожного штату. У кожному штаті існує свій суд, якому належить останнє слово в тлумаченні законів штату. Про єдину судову систему можна говорити тільки на федеральному рівні, де існують єдині правила

і закони, і де судом останньої інстанції виступає Верховний суд США [5, с. 166].

У Конституції не визначається структура судової влади, а передбачається лише створення Верховного Суду, члени якого призначаються Президентом США при схваленні Сенату. Створення ж інших судів доручається Конгресу. Призначення на всі суддівські посади в федеральних судах здійснюється Президентом США за згодою Сенату, який має право відхилити запропоновану Президентом кандидатуру. Ця система діє з 1789 року. На практиці сенатори відіграють досить впливову роль у цьому процесі. Зазвичай «згода сенаторів» дає їм право вирішального голосу у виборі тих суддів, які будуть засідати в їх штатах. Будучи призначеним та затвердженим, федеральний суддя не отримує обмеження терміну своїх повноважень та займає свій пост до тих пір, поки, на думку Сенату, його «поведінка залишиться бездоганною» — як сказано в Конституції [12].

Розкриваючи сутність американського досвіду наділення суддів повноваженнями, О. Ведьорніков виділяє п'ять основних методів: 1). вибори, що здійснюються законодавчим органом (в 3 штатах); 2). призначення главою виконавчої влади, з наступним затвердженням законодавчим органом (в 8 штатах); 3). всезагальні вибори на основі партійних списків (в 12 штатах); 4). всезагальні позапартійні вибори — незалежно від партійної приналежності (в 10 штатах); 5). призначення, що здійснюється главою виконавчої влади, на основі списку, підготовленого незалежною комісією з наступним затвердженням шляхом прямих виборів — «міссурійський метод» (в 17 штатах). Тільки три штати призначають більшість своїх суддів довічно чи близький до цього строк — до 70 років. В інших 47 штатах застосовуються різноманітні строки судових повноважень: короткі — від 4 до 10 років, або більш тривалі — від 6 до 14 років [7, с. 13].

На теперішній час виборча система широко застосовується у штатах. Крім того, чисельна кількість штатів, що починали з адміністративних призначень, потім замінили їх виборами. Така тенденція прослідковується з середини ХІХ ст., коли набрав сили загальний рух за демократизацію суспільства, за часів президентського правління Ендрю Джексона, популярного генерала, що захищав «пересічну людину». Звідси виходить, що не зважаючи на певні недоліки, виборча система дає змогу обирати найкращих [5, с. 179]. Так, особливої уваги заслуговує порядок добору на суддівські посади через загальні вибори, введення яких було складовою так званої «джексонівської демократії», що передбачає участь у виборах усіх мешканців штату, а також можливість проведення кандидатами на посаду судді передвиборчої агітації. Однак, потрапити до списків кандидатів на посаду судді може не кожен, оскільки кандидат на посаду судді повинен відповідати певним вимогам.

Значна кількість штатів, маючи виборчу систему, все-таки застосовують модифіковану форму призначення суддів, це зумовлюється тим, що, наприклад, у разі дострокового припинення повноважень тощо, виконавча влада має право робити тимчасові призначення [5, с. 179]. Л. Фрідмен зазначив: «... принцип виборності йде корінням в глиб історії Сполучених Штатів. ... Обрання має зробити суддів відповідальними перед громадськістю. ... Але виборна система на практиці не працювала настільки успішно, як очікувалося, насамперед тому, що лише деякі вибори насправді проводилися на альтернативній основі. З часом вибори робляться все менш «жаркими». Все більш сірими та безбарвними» [18, с. 57]. Водночас, як зазначили Р. Давід та К. ЖофFRE-Спінозі, на сьогодні така критика дещо зменшилась в результаті проведення реформ, пов'язаних з підвищенням професійного рівня та незалежності суддів по відношенню до своїх виборців. До числа таких заходів відноситься збільшення строку, на який обираються судді, попереднє

погодження кандидатів з Асоціацією адвокатів штату [9, с. 294].

Згодом почали розроблятися нові варіанти системи заміщення суддівських посад. В основі цих варіантів зазвичай лежить так званий «міссурійський план» (вперше впроваджений у 1940 р. в штаті Міссурі): губернатор штату призначає на посаду судді одного з трьох кандидатів, запропонованих йому спеціальною кваліфікаційною комісією експертів, а після певного строку перебування такого судді на посаді проводяться вибори, під час яких населення може або затвердити, або відмінити його призначення [20, с. 180]. Так, «система Міссурі» з'єднує найкращі елементи виборчої системи і системи призначення. Крім того, тут діють критерії, котрі забезпечують обрання кандидата незалежно від їх партійної приналежності, приймається до уваги їх репутація. На посаду судді кандидати висуваються Комітетом з призначення, який складається з практикуючих юристів, суддів та інших осіб. На кожну вакансію Комітет реєструє три кандидатури на підставі їх послужного списку і правильно оформленої документації. Кандидатури надаються на розгляд губернатору штату, який обирає одну з них. Це губернаторське призначення діє, принаймні, рік, до наступних загальних виборів, під час яких на голосування ставиться питання, чи може суддя «залишатися» на посаді. Якщо його кандидатуру виборці оберуть, то він працює протягом 12 років в апеляційному суді, або менший строк в суді присяжних. Статистика показує, що фактично залишаються всі судді [13, с. 614].

У 70-80 рр. здійснюються інтенсивні заходи, спрямовані на підвищення ефективності американської судової системи. Починаючи з 1971 р. кожен округ міг залучити для адміністративної роботи, яка раніше лягала на плечі його головного судді, посадову особу з виконавчими функціями. Крім того, Інститут управління проблемами судів, створений в 1969 р., підготував 32 програми, спрямовані на підготовку суддів, а в 1985 р. його відвідали 1200 осіб федеральних судових штатів; більше 440 трудилися над підготовкою великої програми розвитку судової діяльності. З 1968 р. як новопризначені, так і досвідчені судді, а також персонал суду мають доступ до професійного навчання, що проводиться федеральним Судовим центром у Вашингтоні (округ Колумбія). Досвідчені колеги проводять семінари для суддів — новачків. Вони радять, як справлятися з помилковими цивільними справами, як впоратися з некерованими підсудними і т.д. Національний центр для судів штатів (створений в 1971 р.) знаходиться в Вільямсбурзі (штат Вірджинія). Більш ніж 40 штатів створили федерально-штатні ради судів з метою розвитку співробітництва, і їх діяльність дозволяє уникати дублювання функцій [19, с. 57-58]. Таким чином, серед важливих напрямків діяльності штатів видається співпраця по зближенню та гармонізації своїх систем законодавства, що спрямована на усунення прогалів, зміну, чи принаймні, зменшення числа правових колізій. В той час, як прослідковується загальна тенденція централізації в системі американського федералізму, існування та всебічний розвиток поряд з вертикальними також і горизонтальних федеративних відносин, очевидною є його життєздатність в цілому і можливість до самостійної і багатогранної співпраці його суб'єктів між собою, в тому числі і у сфері організації функціонування судової влади, формування суддівського корпусу.

Важко не погодитись зі значною кількістю вітчизняних та зарубіжних вчених, котрі зазначають, що існує тісний взаємозв'язок між методом відбору суддів на посади, строком їх повноважень і суддівською незалежністю. При цьому надзвичайно важливе значення має забезпечення незалежності суддів. З огляду на це, найменше сприятимуть реалізації принципу незалежності суддів всезагальні вибори на нетривалий строк, оскільки за таких умов кандидат в судді змушений шукати підтримки для забезпечення перемоги на

виборах та запобігати швидкому переобранню, що може породжувати прояви корупції.

Важливим принципом, що гарантує незалежність носіїв судової влади, є їх незмінюваність: вони не можуть бути зміщені або переміщені без своєї згоди інакше, як за рішенням вищого владного органу, причому їм гарантуються особливі можливості захисту. Наприклад, в США федерального суддю можна звільнити достроково тільки в порядку імпичменту. Судді там залишаються на посаді до тих пір, поки «добре поведуться» («during good behaviour»), тобто поки самі не подадуть у відставку, не вчинять злочину або очевидним чином проявлять свою некомпетентність. Як зазначає Л. Фрідмен, «старезний або питущий суддя чи навіть божевільний має теоретично право залишатися на своїй посаді», причому, на думку Л. Фрідмена, таким чином забезпечується незалежність, неупередженість суддів, оскільки їх свобода від впливу політики дорожче випадкових невдач і непорозумінь. «Уряд щороку програє десятки важливих справ, і при цьому режим мовчки ковтає гірку, але неминучу пігулку» [18, с. 58-59].

Не останню роль при доборі суддів на посади має й судова філософія, що у вузькому розумінні розглядається як сукупність ідей та переконань, які передбачають як суддя вирішуватиме справи. До речі, таке його розуміння має й практичне значення: у США за умов призначення чи виборів суддів намагаються з'ясувати відповідну філософію судді. Остання ж, у вузькому розумінні цього слова, зокрема структурно, складається із філософії судді (особистісний світогляд) та суддівської філософії (професійні світогляд, підходи), філософії інших учасників, задіяних у здійсненні правосуддя [3, с. 103]. У США, як правило, посаду судді займають лише після декількох років юридичної практики в ролі приватного адвоката, прокурора або цивільного обвинувача. Такий підхід пояснюється тим, що це пов'язано не тільки з англо-американської традицією, але і з тим, що суддя повинен володіти відповідними знаннями законодавства, досконало знати судову процедуру. Для прийняття правильного рішення потрібно не тільки професійний, але і життєвий досвід, на думку багатьох у США саме останнє є важливою характеристикою хорошого судді. Суддя в США, працюючи на рівні суду першої інстанції, залишаючись там до того часу, поки не зверне увагу виборчої чи політичних властей, що призначають суддів. Офіційної системи «розгляду особистих характеристик» не існує [5, с. 177-178].

Висновки. Побудова правової, високорозвинутої демократичної держави зумовлює необхідність гармонізації вітчизняної системи законодавства з нормами міжнародного права та потребує врахування позитивного досвіду зарубіжних країн при проведенні реформування на національному рівні. Важливим у цьому сенсі є спільний пошук шляхів вирішення багатьох проблем юридичної науки, в тому числі, пов'язаних з організацією функціонування судової системи. У такій співпраці особливого значення набуває вивчення досвіду США у сфері формування суддівського корпусу. В законодавстві США приділяється значна увага підтриманню високого статусу суддів в державно-правовій системі країни. Цікавою є практика формування суддівського корпусу в окремих штатах, що дозволяє поєднувати елементи виборчої системи і системи призначення на посаду судді.

У світлі теоретичних напрацювань окремих авторів, з урахування іноземного досвіду формування суддівського корпусу шляхом виборності, найбільш оптимальним видається такий підхід, що дозволив би обрання суддів народом до місцевих суддів. При цьому, процес проведення таких виборів має ґрунтуватися не на політичній основі, бути прозорим та чітко законодавчо регламентованим. Водночас доцільно

передбачити можливість відкликати суддю у випадках та у порядку, строго визначеному законом. Відкликання судді, який не спроможний гідно нести високе звання судді та підриває авторитет судової влади, має базуватися на підставах, вичерпно передбачених нормою закону. В той же час, з метою забезпечення гарантій незалежності судді повинні обиратися на тривалий строк або займати посаду безстроково. Зважаючи на це, у ході розвитку та вдосконалення національної моделі формування суддівського корпусу доцільно враховувати позитивні аспекти та окремі негативні наслідки правового регулювання подібних процесів у зарубіжних країнах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — С. 141.
2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р. № 2453-VI. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>
3. Бігун В.С. Філософія правосуддя: ідея та здійснення: монографія / В.С. Бігун. — К., 2011. — 303 с.
4. Бігун В.С. Правосуддя та режими здійснення судової влади: судова аристократія, судова олігархія та судова демократія / В.С. Бігун // Юридична Україна. — 2010. — № 3. — С. 25-31.
5. Бернхем В. Вступ до права та правової системи США — К., 1999. — 542 с.
6. Бернюков А.М. Правосуддя: філософське та теоретичне осмислення / [А.М. Бернюков, В.С. Бігун, Ю.П. Лобода, Б.В. Малишев, С.П. Погребняк, С.П. Рабінович; відп.ред. В.С. Бігун]. — К., 2009. — С. 49.
7. Ведёрников О. Отбор кандидатов на судебные должности: опыт США / О. Ведёрников // Советская юстиция. — № 5. — 1993. — С. 13.
8. Горбатенко В.П. Безпосередня демократія / В.П. Горбатенко // Юридична енциклопедія. — К., 1998. — Т. 1. — С. 214.
9. Давид Р. Жоффре-Спинози К. Основные правовые системы современности: [пер. с фр. В.А. Туманова]. — М. Междунар. Отношения, 1996. — С. 294.
10. Конституционное (государственное) право зарубежных стран: Учеб.: Часть особенная: страны Америки и Азии / [Отв.ред. Б.А.Страшун]. — М., 2001. — С. 10.
11. Конституционное право зарубежных стран: Учебник для вузов / [Под общ. ред. М.В. Баглая, Ю.И. Лейбо, Л.М. Энтина]. — М.: Издат. НОРМА, 2000. — С. 342-343.
12. Конституция США // Конституции зарубежных государств. — М., 1998.
13. Правовые системы стран мира: Энциклопедический справочник / [Отв. ред А.Я. Сухарев]. — М., 2001. — С. 614.
14. Прилуцький С.В. Формування корпусу професійних суддів України. Дис. ... к.ю.н. — К., 2003. — 223 с.
15. Радутная Н.В. Народный судья. Профессиональное мастерство и подготовка. — М.: «Юрид.лит», 1977. — С. 57.
16. Романовская В.Б. Судебная власть — исторически первая власть государственной власти / В.Б. Романовская, Т.Л. Мигунова // Российский судья. — 2002. — № 5. — С. 3.
17. Сравнительное конституционное право. — М.: Издат. фирма «Манускрипт», 1996. — С. 665-666.
18. Фридмэн Л. Введение в американское право. — М.: Прогресс-Универс, 1992. — С. 57-59.
19. Футей Б.А. Добір суддів США за освітніми і фаховими ознаками / Б.А. Футей // Вісник Верховного Суду України. — 2000. — № 2. — С. 57-58.
20. Харнет Б. Право, юристы и непрофессионалы. — Сан-Диего — Нью-Йорк — Лондон, 1984. — С. 180.
21. Чиркин В.Е. Основы сравнительного государственного права. — М.: Издательский дом «Артикул», 1997. — С. 290.